

UN RECORREGUT PER LA LITERATURA DE I SOBRE AUSTRÀLIA

Un dels eixos de la seva obra, potser el principal, és el seu país. L'emigració, la guerra, la colonització, els habitants: "Els australians són com la majoria que mai no llegirà aquest poema, / ni cap altre, ja que la literatura se'ls ha girat en contra / i els dialectes sense abstracció han menyspreat / els seus amors, les seves il·lusions i les seves biologies, / tot comparant-ho amb la maleïda Història, el contrari de casa". Les conclusions mai no són agradables. Però Murray sap que ell hi pertany, a aquesta realitat descoratjadora, i que el seu deure és pensar-la i transformar-la en versos.

Altres obsessions –font primària de la poesia– que trobem en els seus llibres són la vida en el camp (opció personal i familiar del poeta, lluny dels centres de poder), el dolor, Hitler, les històries de ficció de final amarg poetitzades, la depressió que el jo físic contagia al jo líric, els viatges. El darrer dels *Poemes subhumans*, titulat *L'aranya en cap*, neix precisament d'una estada a l'estranger: a la costa de Tarragona. Es tracta d'una reflexió sobre els dimonis del desig i sobre la ne-

cessitat del lector a l'altra banda de cada vers. La inspiració (o l'excusa) del poema pot semblar-nos curiosa: és el moviment ondulatori i els crits que s'escapen del Dragon Khan!

CAREY, EL VENTRÍLOC

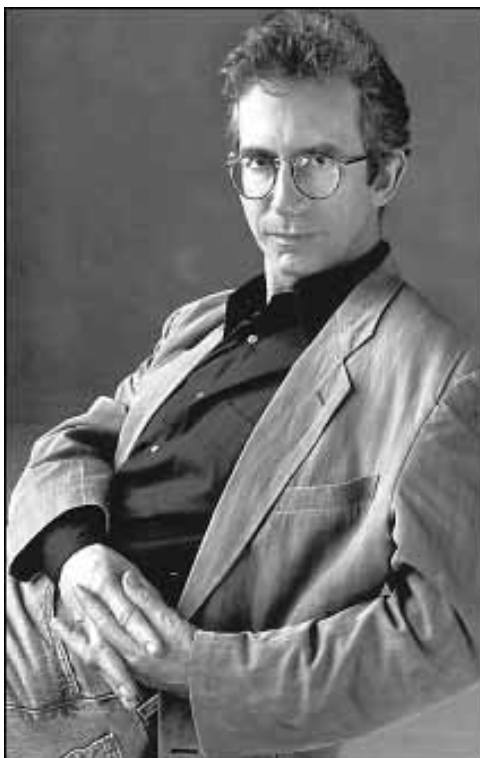
El fenomen literari australià del canvi de segle se situa en la mateixa línia d'investigació sobre el país. Ha estat, sens dubte, *La veritable història de la banda de Kelly*, de Peter Carey, relat sobre el famós bandit del segle XIX, guardonada amb el Booker Prize, editada en tots els formats possibles, inclòs una mena de facsímil que imita l'enquadernació d'un volum de l'època, protagonista de concursos escolars ("fes un dibuix de les aventures de Kelly i coneix l'autor del llibre"), objecte de múltiples traduccions, entre les quals la castellana i la catalana, i en procés de convertir-se en una pel·lícula.

N'hi ha realment per tant? Al meu parer, sí. La de Carey és una d'aquelles novel·les tècnica-ment impecables, que un llegeix amb una sola mà, perquè l'altra l'ha d'utilitzar contínuament per treure's el barret. El virtuosisme està a diferents nivells: el punt de vista (la narració –bàsicament un *bildungsroman*– està escrita en primera persona, des dels ulls i la ploma del mateix Ned Kelly, sense comes ni més marc referencial que el d'un emigrant pobre que va aprendre abans a fer servir la destreal que els

llibres), la veu (l'autor com a ventríloc: un autèntic prodigi de recreació de la llengua parlada pels irlandesos-australians de fa més de cent anys), el lirisme (d'una senzillesa absoluta, amb metàfores agrícoles, rurals, bellíssimes sobretot quan remeten a l'amor o al sexe), el joc amb el suspens i amb els descobriments que protagonitza el jo (el capítol iniciàtic amb el bandoler Harry Power és tan desmitificador com magistral). Però els encerts formals, per si sols, no la converteixen en una obra mestra. Des d'una perspectiva més àmplia la seva aposta és molt arriscada, perquè es tracta d'una aposta per una ficció molt documentada de caràcter il·lusionista, que vol fer entrar el lector en un món que possiblement el cinema pot crear amb més versem-

El poeta Les Murray viu al camp

Peter Carey ha narrat la vida d'un bandit

blança. Carey esquivava el risc mitjançant un treball lingüístic meritori i una tria adequada del punt de vista narratiu, des de la banda formal, i des de la banda del contigut per un compromís moral lloable. La indagació sense concessions en la història d'Austràlia, un país que durant dècades ha amagat el seu passat de colònia penal en els programes escolars, eleva el relat a la categoria d'exemplar. Perquè Carey mostra com les bases de l'Estat australià descansen sobre un fangar d'injustícia. Un doble fangar, de fet: el del genocidi i l'expropiació aborígen (que l'autor intel·ligentment defuig, ja que l'allunyaria massa del nucli de la seva història i perquè la biografia de Kelly no ho permet; *The Tracker*, l'excel·lent film que l'any passat va estrenar Rolf de

Heer, seria l'obra complementària en aquest sentit) i el dels abusos que els colons i la policia van cometre sobre els exconvictes i els emigrants pobres, sense els mateixos drets legals que els colons. L'haver presentat això sense les èpiques –no hi ha èpica humana i menys quan es tracta de lluitar per sobreviure– que sempre han acompanyat els discursos sobre els *pioners*, ja sigui el *western* o l'exploració d'Àfrica, tot establint un pont històric entre el lector del segle XXI i els seus avantpassats, justifica el reconeixement internacional del darrer títol de Peter Carey.

EL SEU LLOC

The Tracker, que explica, amb una intel·ligent combinació de cinema i pintura (els quadres substitueixen les escenes violentes), la persecució d'un home negre per part de tres homes blancs guiats per un aborígen, s'inscriu en un procés de recuperació de la memòria i de la identitat australianes que va iniciar-se els anys 80. En ell s'incruvia la publicació, el 1987, d'*El meu lloc*, de Sally Morgan, recentment traduït per Proa, un llibre autobiogràfic que, després de ser *best seller*, ha esdevingut un clàssic de la no-ficció d'aquell país, on pot trobar-se una versió infantil que forma part del treball posterior de l'autora com a escriptora i il·lustradora per aquesta mena de públic.

Es tracta d'una d'aquelles narracions en què el lector ha de ser capaç de fer abstracció de l'estil (monòton, amb predomini de diàlegs, sense cap mena de pretensió, ja que era la primera vegada que Morgan s'enfrontava a l'escriptura), per accedir a una indagació personal en què el jo vol descobrir què hi ha de raça negra en la seva sang, malgrat que ningú en l'entorn familiar mai hagi ni tan sols plantejat la possibilitat que ella no fos *white australian*. Viatge de coneixement per l'oest de l'illa-continent, amb parades en el lloc on va néixer l'àvia materna i en els diferents indrets de l'arbre genealògic i de les entranyes femenines, per donar veu a una història d'ocultació de la veritat i de violència extrema.

Però mirar el passat no sempre ha de ser una experiència traumàtica. La recreació que en

fa Murray Bail a *Eucaliptus*, per exemple, és amable. La novel·la fa realista un argument de contes de fades: a New South Wales, el vidu Holland promet donar la mà de la seva bellíssima filla Ellen a aquell que sigui capaç d'identificar totes les espècies d'eucaliptus que té a la seva finca. Molts seran derrotats per la botànica, fins que arribarà un jove que adornarà les identificacions amb contes que musiquin la seducció. L'arbre australià per excel·lència posat al servei d'una història d'amor a mig camí entre *Les ciutats invisibles*, de Calvino, i *Les mil i una nits*.

TURISTES I VIATGERS

Al mateix hemisferi, sud, se situa l'únic llibre de viatges per Austràlia publicat originàriament en català: *Boomerang*, de Xavier Moret. Es tracta d'un recorregut de dos mesos, amb parades en els indrets turístics per excel·lència (Sydney, Byron Bay, Ayers Rock...), que són acompanyades de relats de viatger i d'un resum ben mastegat de la història del país. Totes dues dimensions mostren el bon ofici periodístic de Moret, la seva capacitat d'observació i de síntesi, posades al servei d'un llibre comercial que va ser redactat per aprofitar els Jocs Olímpics de Sydney 2000. El títol respon a aquesta voluntat i no deixa de ser irònic que l'autor comenti, irònicament al seu torn, l'originalitat que va mostrar el govern franquista al donar el nom d'Operació Canguro al trasllat d'emigrants espanyols al país dels marsupials als anys 60, si es té en compte que *Boomerang* és un bateig encara, si es pot, més tòpic.

Si aquesta és la recomanació per al turista que disposa de pocs dies per visitar una ínfima part dels 7.692.030 kilòmetres quadrats (el 5% de la superfície terrestre emergida) de què premeix Austràlia, el viatger que tingui més temps i desitgi capbussar-se en la sorra del desert ancestral, amb una cultura de milers d'anys que durant els dos darrers segles s'ha hagut d'enfrontar a una altra d'estranya, té en *The songlines*, de Bruce Chatwin, la millor introducció. El britànic va repetir la fórmula que tan bon fruit va donar-li a la Patagònia: fascinació pel territori i per la fragmentació del discurs que n'extreu. Però allò que a l'Argentina va provocar un llibre de viatges, a Austràlia va derivar en un híbrid entre assaig i reportatge literari, igualment fascinants.

El tema són les "línies de la cançó": itineraris de la mitologia aborígen, combinació de música, conte, geografia i coneixement sagrat que magnetitzen Chatwin perquè estan

Adulteris i crims a Tasmània

L'australiana Chloe Hooper (Melbourne, 1973) ha estat considerada, ja amb la primera novel·la que ha publicat, una de les autores revelació d'aquell país.

La trama ens situa a Tasmània, on una mestra d'escola de 22 anys ha iniciat una relació adúltera amb el pare d'un alumne seu. Fins aquí tot podria ser normal, si no fos que la dona de l'adúlter és escriptora i està triomfant amb una novel·la, *Assassinat a Black Swan Point* (de la qual podem llegir diversos capítols), en què narra un crim mai resolt en què la víctima va ser l'amant jove d'un home casat.

Hooper ambienta la seva història en una Tasmània que arrossega el pes d'haver estat una de les primeres colònies que es van convertir en penals. **Sara Vancells.**

Chloe Hooper, *Un llibre per a nens basat en un crim real*. Traducció de V. Oliva. Empúries / Anagrama. Barcelona, 2003.